

Sosyal etkileşim ortamı olan kent parklarında kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi: Artvin-Hopa örneği

Determination of user preferences in urban parks that social interaction environment: The case of Hopa

Banu KARAŞAH¹ , Seden AŞIK²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Arhavi, ARTVİN

²Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, ARTVİN

Eser Bilgisi / Article Info

Araştırma makalesi / Research article

DOI: 10.17474/ artvinofd.907116

Sorumlu yazar / Corresponding author

Banu KARAŞAH

e-mail: banukarasah@artvin.edu.tr

Geliş tarihi / Received

31.03.2021

Düzeltilme tarihi / Received in revised form

23.06.2021

Kabul Tarihi / Accepted

30.06.2021

Elektronik erişim / Online available

18.11.2021

Anahtar kelimeler:

Kent parkları

Kullanıcı tercihleri

Anket ve gözlem tekniği

Hopa

Keywords:

Urban parks

User preferences

Questionnaire and observation techniques

Hopa

Özet

İnsanların sosyal refahı ve psiko-fiziksel sağlığı üzerinde etkili bir faktör olan kent parkları, bireylerin kent yaşamından uzaklaşıp doğayla etkileşim kurabilecekleri ve sosyalleşebilecekleri mekanlar sunmaktadır. Bu mekanların sağladığı servislerin sürekliliği kullanıcıların alandan elde ettikleri faydalarla bağlantılıdır. Buradan hareketle bu çalışmada kent parklarında kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma alanı olarak Hopa ilçesinin kullanım yoğunluğu fazla olan 15 Temmuz Demokrasi Şehitleri Parkı ve 14 Mart Parkı seçilmiştir. Çalışmada kullanıcı tercihlerinin belirlenmesinde 215 kişiyle anket çalışması yürütülmüştür. Kullanıcıların mekânsal tercihlerinin belirlenmesinde ise gözlem tekniğinden faydalanılmıştır. Anket çalışması sonucunda kullanıcıların çalışma alanını yılda birkaç defa ve daha çok yaz aylarında ziyaret ettiği, çalışma alanında daha çok öğleden sonra ve akşam saatlerinde 0-1 saat zaman geçirdikleri, çalışma alanını sahil kenarında oturmak, yürüyüş yapmak ve deniz manzarasını seyretmek amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Alanların daha çok çocuklara yönelik olması, yöresel lezzetlerin eksikliği ve toplu oturma alanlarının olmaması çalışma alanında görülen eksikliklerdir. Gözlem çalışmasının sonucunda da kullanıcıların çok yoğun ve yoğun kullandığı mekanların çocuk oyun alanı, yürüyüş yolları, iskele, su kenarı oturma alanları ve yeme-içme alanları olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında kullanıcıların alanı dört mevsim kullanılabilirliği, daha uzun zaman zaman geçirilebileceği, farklı yaş gruplarına da hizmet verecek bir alan olması yönünde öneriler getirilmiştir.

Abstract

Urban parks, are an effective factor on the social well-being and psycho-physical health of people, offer spaces where people can get away from urban life and interact with nature and socialize. Ensuring the continuity of the services provided by these spaces is linked to the benefits the users gain from the area. From this point of view, in this study it was aimed to determine user preferences in urban parks. The 15th of July Democracy Martyrs Park and the 14th of March Park were selected as the study area in Hopa. In the study, a questionnaire was conducted with 215 people to determine the user preferences. The observation technique was used to determine the spatial preferences of the users. Results showed that the users visit the study area several times a year and mostly during the summer, spend 0-1 hours more in the afternoons and evenings, use the study area to sitting along the coastline, walking and watching the sea view. The reasons such as the fact that the areas are mostly for children, the lack of local flavors and the absence of collective seating areas are the deficiencies in the study area. As a result of the observation study, it was determined that the places where the users are very intensely and intensely used are children's playgrounds, walking paths, pier, sitting areas around the waterfront and eating and drinking areas. In the light of the data obtained, suggestions have been proposed about the area of the users can be used in all seasons, can be spent longer and will also serve different age groups.

GİRİŞ

Dünya'da ve ülkemizde her geçen gün kentsel alanlarda yaşayan kişi sayısı artmakta ve yakın gelecekte daha da artacağı varsayılmaktadır. Bu durum kentsel alanlarda günlük yaşamın stresinden bunalan kentlilerin yapısal alanlar arasında daha da bunalmasını sağlayan dikey yönde büyümeyi arttırmakta ve ayrıca yeşil alanların azalması sonucunu doğurmaktadır. Oysaki bu yeşil

alanların hem kentte yaşayan bireyler hem de kent için sağladığı birçok ekosistem servisi mevcuttur. Haase ve ark. (2014); parklar, ormanlık alanlar, doğal alanlar ve su kütlelerinin çevresindeki yeşil alanların, kentsel bir ekosistemin temel bileşenini temsil ettiğini ve bu alanların yerel halka ve ziyaretçilere hava ve su kalitesinin iyileştirilmesi, gürültünün azaltılması, biyolojik çeşitliliğin korunması ve rekreasyon fırsatları sunması gibi çeşitli

ekosistem hizmetleri sağladığını ifade etmişlerdir (Mantymaa ve ark. 2021).

Brandli ve ark. (2014) ve Lagbas (2019)'a göre kent parkları, kentsel bağlamda rekreasyon, serbest zaman, spor, eğitim ve kültür gibi aktiviteler için halkın kullanımına açık ve bitkisel örtü içeren amaca yönelik bir alan olarak yorumlanabilir (Neckel ve ark. 2020). Kent parkları, kent sakinlerinin günlük boş zaman aktivitelerini gerçekleştirmeleri için önemli alanlar olarak kabul edilen temel kamu hizmeti tesisleridir (Fang ve ark. 2012; Fan ve Luo 2021). Hartig ve ark. (2014) kent parklarının, insanların fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlığını iyileştirmenin bir kaynağı olduğunu belirtmişlerdir (Wan ve ark. 2020).

Kent parklarının estetik, fonksiyonel, insan sağlığı ve ekolojik açıdan birçok faydası vardır. Thompson (2002), kent parklarının işlevselliğinin global olarak, kentin 'ekolojik akciğerleri', 'sosyal mekanı' ve 'pasif ve aktif eğlence yerleri' olarak işlev görecektir şeklinde değiştirildiğini ifade etmiştir (Duan ve ark. 2018; Fan ve Luo 2021). Kent parklarının iklimin düzenlenmesi (Finaeva 2017), yağmur sularının azaltılması (Dwyer ve ark. 1992, Niemelä ve ark. 2010) barınak sağlama, ısıyı azaltması (Jesdale ve ark. 2013), doğal afetlere karşı dayanıklılığı artırması (Jayakody ve ark. 2018), toprak verimliliğini artırması (Setala ve ark. 2017), eğitsel faydalar sunması (Xiaolu ve Masud 2012, Torabi ve ark. 2020), ruhsal (Strum ve Cohen 2014) ve fiziksel sağlığı (Konijnendijk ve ark. 2013) desteklemeye, sosyal uyum ve etkileşimleri sürdürmeye (Peters ve ark. 2010) ve sosyal katılımı geliştirmeye (Kazmierczak ve James 2007) yardımcı olması gibi birçok faydası mevcuttur (Basu ve Nagendra 2021). Bu alanlar genellikle yüksek seviyede biyolojik çeşitlilik ve doğal güzellik sunarken, günlük yaşamla ilgili nüanslardan ve zorluklardan (koşuşturmalar, iş talepleri ve sorumluluklar) sığınak görevi görür (Subiza-Perez ve ark. 2020). Kent parkları, kent sakinlerinin sağlığına ve refahına katkıda bulunan fiziksel aktiviteyi ve açık havada rekreasyonu teşvik etmektedir (Fan ve ark. 2021). Tipik rekreasyonel

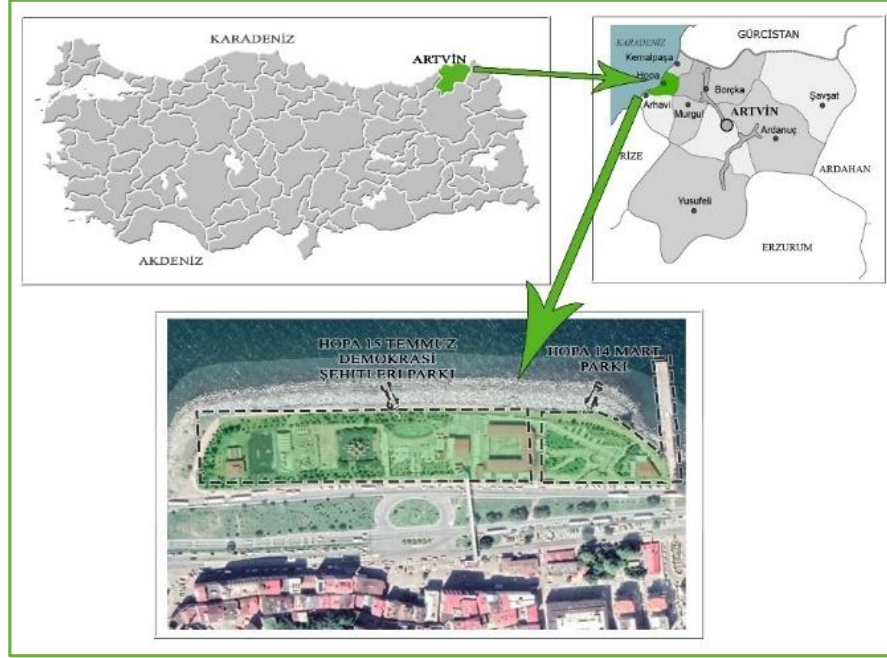
kullanımların ötesinde, kent parkları insanlara şehir yaşamından dinlenebilecekleri ve uzaklaşabilecekleri, sosyalleşebilecekleri bir sığınak ve doğa ile temas halinde olabilecekleri bir yer sunar. İster yönetim faaliyetleri ister kültürel fuarlar için bir cadde olsun, bir park, bir toplumu bir araya getirmede ve kimliğini güçlendirmede yardımcı olmaktadır (Paul ve Nagendra 2017, Dinda ve Ghosh 2021). Ekolojik olarak, kent parkları, kentsel matriks içindeki türler için atlama taşı görevi görür (Hodgson ve ark. 2007). Farklı türler için yiyecek ve barınak sağlarlar ve yaşam alanı görevi görürler (Nielsen 2014, Torabi ve ark. 2020) ve kentsel alanlarda ekolojik bütünlüğün desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadırlar (Chiesura 2004, Bedimo-Rung ve ark. 2005, Barbosa ve ark. 2007, McCormack ve ark. 2010, Wolch ve ark. 2014, Cohen ve ark. 2016, Fan ve ark. 2021).

Kentliler için bu kadar geniş bir yelpazede farklı servisler sunan kent parklarında kullanıcı tercihlerinin ve kullanıcıların alandan memnuniyet durumlarının belirlenmesi, bu alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada Hopa 15 Temmuz Demokrasi ve Şehitleri Parkı ve 14 Mart Parkı örneğinde kullanıcıların tercihlerinin ve memnuniyet durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışma Alanı

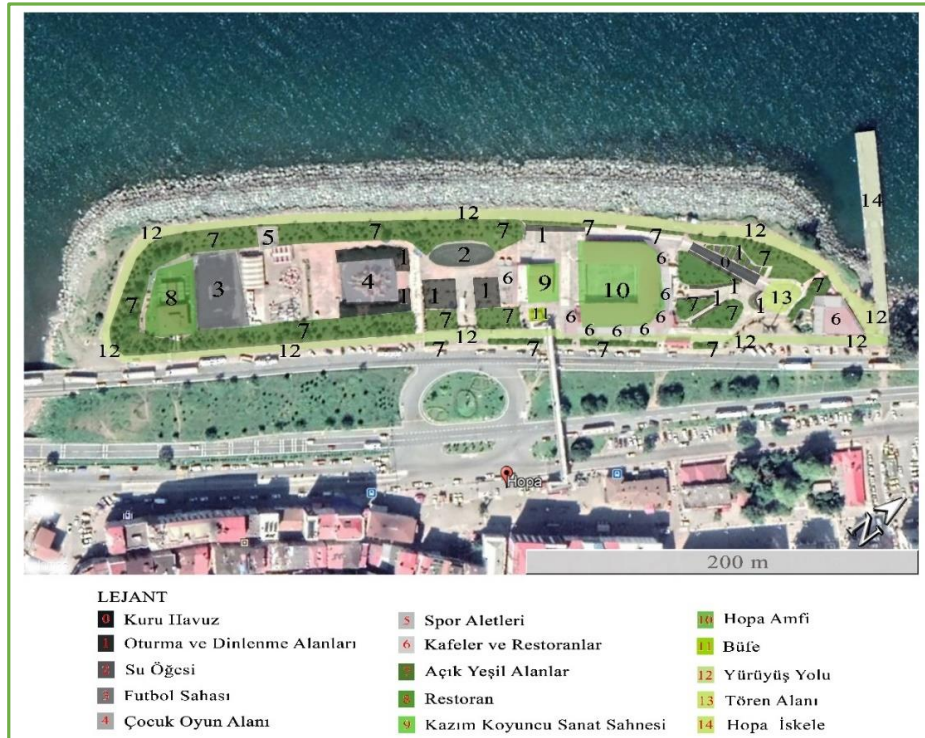
Çalışma alanı olarak seçilen 15 Temmuz Demokrasi ve Şehitleri Parkı ve 14 Mart Parkı Türkiye'nin Doğu Karadeniz bölgesinde yer alan Artvin kentinin Hopa ilçesinde yer almaktadır (Şekil 1). İlçe merkezinde yer alan parklar birbirine bitişik konumdadır ve yaklaşık 26500 m²'lik bir alana sahiptir. İlçedeki aktif açık-yeşil alan statüsüne uygun tek alan olması sebebiyle kullanım yoğunluğu oldukça fazla olan bir alandır. Kıyı bandında yer alan çalışma alanı 2014 yılında halkın kullanımına açılmıştır.

Şekil 1. Çalışma alanı

Çalışma alanı içerisinde farklı etkinliklere imkân sağlayacak mekanlar yer almaktadır. 15 Temmuz Demokrasi Şehitleri Parkı içerisinde kullanıcıların deniz havası ve manzarasını deneyimleyebilecekleri yürüyüş yolları, yarı kapalı ve açık oturma ve dinlenme alanları, farklı yaş gruplarına hizmet eden bir çocuk oyun alanı, çocuklar için akülü araç kiralama alanları, kondisyon aletleri, futbol sahası, ışıklı-müzikli su gösterilerinin yapıldığı bir su ögesi, yeme-içme alanları (kafeler ve

restoranlar), kültürel faaliyetlerin ve çeşitli gösterilerin düzenlendiği Kazım Koyuncu Sanat Sahnesi, özellikle yaz aylarında düzenlenen plaj voleybolu etkinliği ve gösterilerin izlenebileceği amfi yer almaktadır. 14 Mart Parkı içerisinde ise yeme-içme alanları, oturma-dinlenme alanları, yürüyüş yolları, tören alanı ve manzara seyir noktası olarak kullanılan iskele kullanıcıların çeşitli ihtiyaçlarına imkân verecek şekilde kurgulanmış mekanlardır (Şekil 2-3).

Şekil 2. Çalışma alanında yer alan mekanlar

Şekil 3. 15 Temmuz Demokrasi Şehitleri Parkı (1-9) ve 14 Mart Parkı'ndan görüntüler (10-13)

Örneklem-verilerin toplanması

Kullanıcı tercihlerine ilişkin genel eğilimin belirlenmesinde hızlı uygulanabilmesi nedeniyle anket çalışmaları kullanılmaktadır. Güncel birçok çalışmada da (Önal ve Sağır 2018, Bekçi ve ark. 2019, Karakaya ve Cengiz Taşlı 2019, Ayhan ve Atabeyoğlu 2020, Subiza-Perez ve ark. 2020, Wan ve ark. 2020, Dinda ve Ghosh 2021, Hujiabula ve Var 2021, Mantymaa ve ark. 2021) anket çalışmalarının kullanıldığı görülmüştür.

Çalışmada Covid-19 pandemisi dolayısıyla on-line anket çalışması yürütülmüştür. Anket çalışmasına katılacak bireylerin belirlenmesinde Kalıpsız (1981)'in formülü kullanılarak %95 güven aralığında 73 kişi belirlenmiştir. Ancak güvenilirlik düzeyini arttırmak amacıyla 215 kişiyle anket çalışması yürütülmüştür.

$$n = \frac{Z^2 NPQ}{ND^2 + Z^2 PQ}$$

n= Örnek büyüklüğü, Z=Güven katsayısı (1,96), P= Ölçmek istenilen özelliğin kütlede bulunma olasılığı (%95 olarak

alınmıştır) $Q=1-P$ (0,05), $N=$ Ana kütle büyüklüğü (27631), $D=$ Kabul edilen örnekleme hatası (Çalışma için %5'lik bir hata alınmıştır).

Katılımcıların anket çalışmasını cevaplamaları yaklaşık 6 dk. sürmüştür. Anket çalışmasında 18 adet soru yer almaktadır ve katılımcıların demografik ve sosyo-ekonomik durumlarına (cinsiyet, yaş, meslek, eğitim durumu ve gelir durumu) ilişkin verilerin yanı sıra çalışma alanlarındaki parklarda rekreasyonel etkinliklere katılıp katılmadıkları, çalışma alanına kimlerle gitmeyi tercih ettikleri, alanı ziyaret sıklıkları ve alanda geçirdikleri süre, alanı kullanmayı tercih ettikleri saatler ve mevsimler, alana gelme amaçları ve alanda gerçekleştirilmeyi tercih ettikleri etkinlikler, alanda gördükleri eksiklikler ve çalışma alanını kullanmama nedenlerini içeren veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada ayrıca kullanıcıların tercih ettikleri mekanları belirlemek amacıyla gözlem tekniğinden faydalanılmıştır. Gözlemler hem hafta içi hem de hafta sonları saat 12:00-21:00 saatleri arasında gerçekleştirilmiş ve mekanlardaki kullanıcı sayıları not edilmiştir. Bu saat aralığının seçilmesinin nedeni anket çalışmasından elde edilen verilerde yoğun kullanılan saat diliminin bu aralıkta olmasıdır.

Verilerin değerlendirilmesinde; anket çalışmasından elde edilen veriler Excel tablosuna girilmiştir ve istatistiksel olarak değerlendirilmesinde SPSS programı aracılığıyla frekans dağılımları belirlenmiştir. Gözlemlerden elde edilen verilerin değerlendirmesinde ortalama kişi sayıları üzerinden hesaplamalar yapılmış ve harita üzerinde mekan kullanım yoğunluğuna ilişkin veriler işlenmiştir. Yoğunluklar belirlenirken alanda günlük 0-5 kişi bulunuyorsa çok az yoğun, 6-10 kişi bulunuyorsa az yoğun, 11-15 kişi bulunuyorsa orta derecede yoğun, 16-20 kişi bulunuyorsa yoğun ve 21 ve üstü kişilerin bulunuyorsa da çok yoğun olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Anket çalışmasından elde edilen bulgular

Anket çalışmasından elde edilen demografik ve sosyo-ekonomik verilere göre, çalışmaya katılan bireylerin %72.1'ini bayanlar ve %27.9'unu erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların %12,1'inin 15-20 yaş grubunda, %59.1'inin, 21-30 yaş, %16.7'sinin 31-40 yaş grubunda ve %12.1'inin de 40 yaş ve üstü grupta olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %57.5'inin bekâr, %42.5'inin evli ve evli olan bireylerin %37.2'sinin çocuk sahibi olduğu

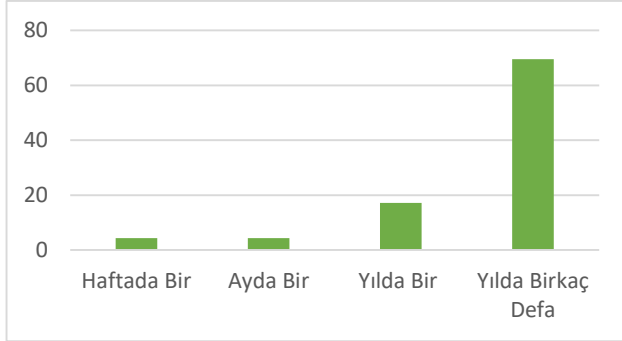
tespit edilmiştir. Ankete katılan bireylerin eğitim durumları sorulduğunda; %0.8'inin ilkokul, %4.7'sinin ortaokul, %26.2'sinin lise, %65'inin üniversite ve %3.3'ünün lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde %33'ünün işsiz, %20'sinin öğrenci, %10.3'ünün memur, %7.4'ünün işçi, %29.3'ünün özel sektör/esnaf meslek disiplinlerinden olduğu tespit edilmiştir. Anket çalışmasına katılan bireylerin %26.6'sının 0-1000 TL arasında, %10.1'inin 1000-2000 TL arasında, %23.2'sinin 2000-3000 TL arasında, %17.4'ünün 3000-4000 TL arasında ve %22.7'sinin 4000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Anket çalışmasına katılan bireylere çalışma alanı içerisindeki parklardaki rekreasyonel etkinliklere katılımları sorulduğunda %55.2'sinin rekreasyonel etkinliklere katıldığı, %11.7'sinin bazen katıldığı ve %33.1'inin ise katılmadığı tespit edilmiştir. Rekreasyonel etkinliklere katılmayan bireylere neden katılmadıkları sorulduğunda; %33.3'ü alandaki donatı elemanlarının (hava koşullarına uygun olmayan donatılar, bank eksikliği vb.) eksik olması nedeniyle, %15.8'i alanın kalabalık olması nedeniyle, %10.3'i alanın oturduğu yere uzak olması, %15.3'ü çalışma saatlerinin fazla olması, %25.3'ü parkın bakımsız olması nedeniyle tercih etmediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılara çalışma alanı içerisindeki parklara kiminle gitmeyi tercih ettikleri sorulduğunda; %17.6'sının yalnız, %46.9'unun ailesi (eş, kardeş, çocuk vb.) ile ve %53.5'inin ise arkadaşları ile parklara gitmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Daha önce yapılan çalışmalar da öncelik sıraları değişmekle beraber benzer sonuçların elde edildiği görülmüştür. Örneğin Önal ve Sağır (2018) parklara kullanıcıların daha çok aileleri ile, Ayhan ve Atabeyoğlu (2020) kullanıcıların parklara arkadaşları (%62.7) ve ailesi ile (%24.8), Dinda ve Ghosh (2021) katılımcıların birçoğunun arkadaşları (%39.67) ve aileleri ile (%36.33) ve Hujiabula ve Var (2021) katılımcıların %44'ünün parka aileleri ile gelmeyi tercih ederken, %32'si arkadaşları ile ve sadece %3 oranda kullanıcı yalnız gelmeyi tercih ettiğini ifade etmişlerdir.

Ayhan ve Atabeyoğlu (2020) çalışmalarında katılımcıların parkları haftada 1 veya üzeri (%41.8) ve her gün (%32) kullandıklarını, Dinda ve Ghosh (2021) katılımcıların parkı sıklıkla kullandığını, haftada bir ya da iki defa (%30.2) ve her gün ziyaret edenlerinde sayısının çok olduğunu (%12.7), Hujiabula ve Var (2021) katılımcıların %44'ünün parka haftada birkaç kez, %20'sinin haftada bir kez, %12'sinin her gün, %8'inin ayda birkaç kez geldiğini

belirtmişlerdir. Bu çalışmada ise ankete katılan bireylere çalışma alanını kullanım sıklıkları sorulduğunda %69.5'inin yılda birkaç kez, %17.2'sinin yılda bir defa, %4.4'ünün ayda bir defa ve %8.9'unun haftada bir defa ziyaret ettikleri belirlenmiştir (Şekil 4).

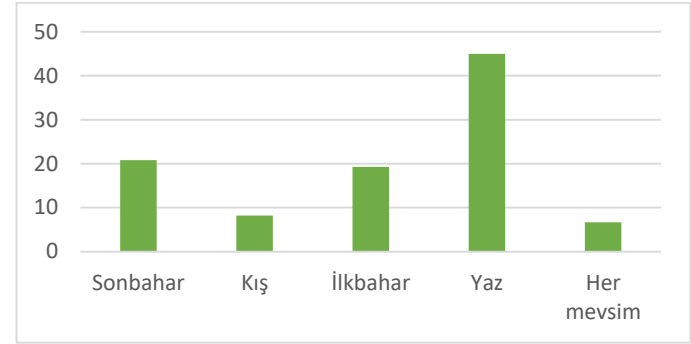
Şekil 4. Kullanıcıların çalışma alanını kullanım sıklığı

Bekçi vd. (2019) çalışmalarında kullanıcıların alanı daha çok akşam (%54) ve öğleden sonra (%32) kullandığını, Ayhan ve Atabeyoğlu (2020) parkların gün içerisinde en fazla öğle (%20.7), öğleden sonra (%43.3) ve akşam vakitlerinde (%22.5) ziyaret edildiğini, Basu ve Nagendra (2021) ise park kullanım yoğunluğunun sabah ve akşam saatlerinde olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada katılımcılara çalışma alanını günün hangi saatlerini daha çok kullanmayı tercih ettikleri sorulduğunda; %3.4'ünün 07:00-12:00 saatleri arasında, %72.2'sinin 12:00-17:00 saatleri arasında ve %24.4'ünde 17:00-23:00 saatleri arasında kullandığı tespit edilmiştir.

Önal ve Sağır (2018) kullanıcıların büyük bir çoğunluğunun parklarda 1-3 saat, Ayhan ve Atabeyoğlu (2020) 1-2 saat ve Hujabula ve Var (2021) 1-3 saat zaman geçirdiklerini tespit etmişlerdir. Bu çalışmada ise ankete katılan bireylere çalışma alanında ne kadar süre geçirdikleri sorulduğunda; %55'i 0-1 saat, %28.7'si 1-2 saat, %11' 2-3 saat ve %4.8'i 3 saat ve üzeri vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

Ayhan ve Atabeyoğlu (2020) çalışmada kullanıcıların parkları çoğunlukla yaz (%72.5), veya ilkbahar aylarında (%25.3) ziyaret ettiklerini, Hujabula ve Var (2021) katılımcıların %54 oranını yaz, %37 oranının ilkbaharda, %4'ünün sonbaharda, %1'inin kış mevsiminde ve %4'ü yılın her mevsiminde parka gelmeyi tercih ettiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Katılımcılara çalışma alanını kullanmayı tercih ettikleri mevsimler sorulduğunda; %20.8'inin sonbahar mevsiminde, %8.2'sinin kış mevsiminde, %19.3'ünün ilkbahar mevsiminde, %45'inin yaz mevsiminde ve

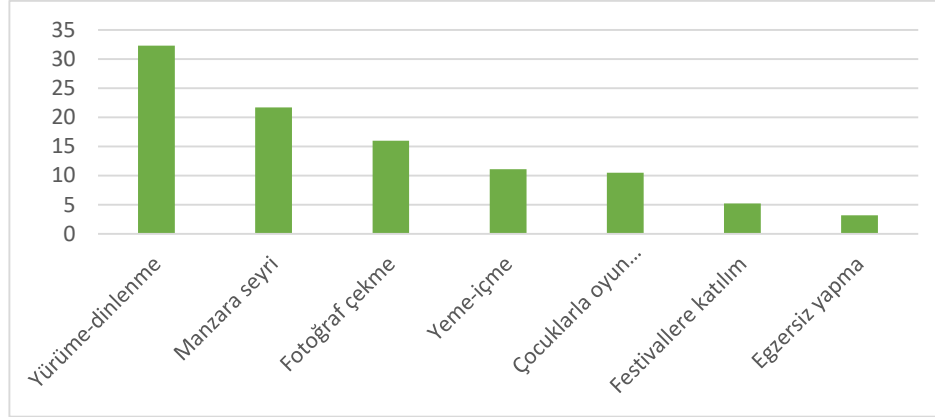
%6.7'sinin ise her mevsim alanı kullanmayı tercih ettiği belirlenmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Kullanıcıların alanı kullanmayı tercih ettikleri mevsimler

Önal ve Sağır (2018) çalışmalarında kullanıcıların parkı daha çok temiz hava almak ve doğada vakit geçirmek için, Bekçi ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada kullanıcıların çalışma alanını daha çok yürüyüş yapmak, temiz hava almak ve spor yapmak amacıyla kullandığını, Karakaya ve Cengiz Taşlı (2019) kullanıcıların parkı gezmek, dinlenmek, yeme-içme alanlarından faydalanmak, fotoğraf çekmek ve çocuk oyun alanları için parkı kullandıklarını, Subiza-Perez ve ark. (2020) katılımcıların birçoğunun yürüyüş ve kitap okumak için (71.3%), güneş banyosu yapmak ve arkadaş ve akrabalarıyla buluşmak için parkı kullandıklarını tespit etmişlerdir. Bu çalışmada anket çalışmasına katılan bireylere çalışma alanındaki parkları kullanım amaçları sorulduğunda; %6'sı çocuklarını oyun alanına getirmek, %8'i kentin kalabalığından kaçıp kendine zaman ayırmak, %19.7'si yürüyüş yapmak, %12.2'si dinlenmek, %14.5'i denizi ve manzarayı seyretmek, %7.2'si yeme-içme, %26.1'i sahil kenarında oturmak ve %6.3'ü temiz hava almak amacıyla parkları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Basu ve Nagendra (2021) yaptıkları çalışmada kullanıcıların en çok gerçekleştirdiği etkinliklerin yürüyüş, koşu ve yoga olduğunu, Dinda ve Ghosh (2021) birçok kullanıcının parkta egzersiz, yürüyüş yaptığını, Hujabula ve Var (2021) katılımcıların parkta yapılan aktiviteleri sırasıyla, en fazla açık havada zaman geçirmek (%72), yürüyüş, koşu veya başka spor yapmak (%56), su ve yeşili izleyerek dinlenmek (%33), çocuk gezdirmek (%30) olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışmada katılımcılara çalışma alanında hangi etkinlikleri yapmayı tercih ettikleri sorulduğunda; %32,3'ünün yürüyüş yapıp dinlenme, %21.7'sinin manzara seyri, %16'sının fotoğraf çekme, %11.1'inin yeme-içme, %10.5'inin çocuklarıyla oyun oynama, % 5,2'sinin festivallere katılım ve %3.2'sinin de egzersiz yapma gibi etkinlikleri alanda yapmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir (Şekil 6).

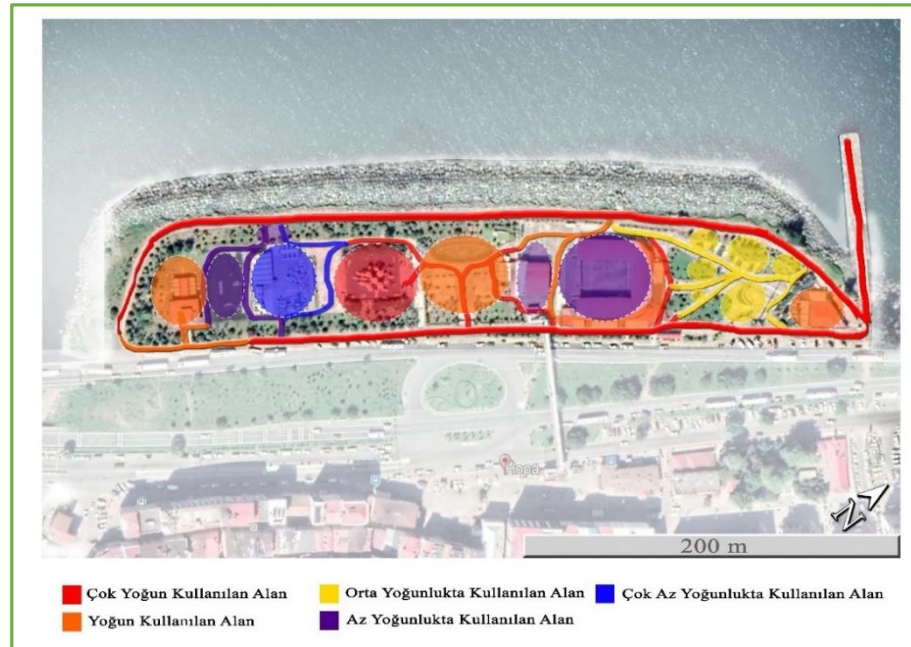

Şekil 6. Çalışma alanında kullanıcıların gerçekleştirdiği etkinlikler

Karakaya ve Cengiz Taşlı (2019) çalışma alanında kullanıcıların %30.8'inin oturma alanlarını eksik gördüğünü, Hujiabula ve Var (2021) ise parktaki aktivitelerin yetersizliği (%34) ve donatı elemanlarının yetersiz olmasının (%27) kullanıcıları rahatsız ettiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ankete katılan bireylere çalışma alanında eksikliklerin neler olduğu sorulduğunda; %34.2'si çalışma alanının büyük bir bölümünün sadece çocuklara yönelik olmasının, %25.1'i yöresel lezzetlerinin eksikliğinin, %18.2'si toplu oturma alanlarının olmamasının, %15.2'si yöresel hediyelik eşya satış birimlerinin olmamasının ve %7.3'ü spor aletlerinin eksikliğinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Gözlemlerden elde edilen veriler

Çalışma alanlarında yapılan gözlemler sonucunda kullanıcıların daha çok tercih ettikleri alanlar belirlenmiştir. Kullanıcıların çocuk oyun alanları ve çevresinde yer alan oturma-dinlenme alanları, iskele ve yürüyüş yollarını oldukça yoğun kullandıkları, sırasında yeme-içme alanlarının olduğu mekanları ve su ögesinin çevresini yoğun olarak kullandıkları, kuru havuz ve çevresindeki oturma alanlarının orta yoğunlukta kullanıldıkları, spor alanları (futbol sahası ve kondisyon aletlerinin olduğu alan), Kazım Koyuncu Sanat Sahnesi ve amfi çevresinin ise az yoğunlukta kullanılan alanlar olduğu tespit edilmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Çalışma alanındaki mekanların kullanım yoğunluğu

SONUÇ

Kent parkları kentteki yaşam şartlarının insanlar üzerinde oluşturduğu olumsuz psikolojik ve fizyolojik etkilerin elimine edilmesinde önemli bir paya sahiptir. Aynı zamanda özellikle kültürel ekosistem servisleri bağlamında da birçok önemli servis sağlamaktadır. Dolayısıyla bu servislerin sürekliliğinin sağlanması noktasında park kullanıcılarının tercihlerinin belirlenerek elde edilen bulgular doğrultusunda tasarımcıların daha anlamlı ortamlar oluşturması önem arz etmektedir. Bu çalışmada da Artvin kenti Hopa ilçesi örneğinde kent parklarındaki kullanıcıların tercihleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anket çalışmasına katılan bireylerin birçoğunun rekreasyonel etkinliklere katıldığı, önemli bir oranının ise rekreasyonel etkinliklere katılmadığı ve temel nedenin donatı elemanlarının eksikliği ve bakımsızlığı olduğu tespit edilmiştir. Kent parklarına katılımcıların daha çok arkadaşları ve aileleri ile gelmeyi tercih ettikleri, katılımcıların birçoğunun yılda birkaç kez parkları ziyaret ettiği ancak katılımcıların alanda 0-1 saat zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Çalışma alanlarının daha çok öğleden sonraları ve akşam saatlerinde, mevsim olarak ise yaz mevsiminde daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Kullanıcıların çalışma alanlarını daha çok sahil kenarında oturmak, yürüyüş yapmak ve deniz manzarasını seyretmek amacıyla kullandıkları, çalışma alanlarında gerçekleştirilen etkinliklerin yürüyüş, manzara seyri, fotoğraf çekme, yeme-içme ve çocuklarıyla oyun oynama şeklinde sıralandığı belirlenmiştir. Çalışma alanında görülen eksikliklerin ise alanların daha çok çocuklara yönelik olması, yöresel lezzetlerin eksikliği ve toplu oturma alanlarının olmaması şeklinde sıralandığı tespit edilmiştir.

Gözlem çalışmalarından elde edilen mekânsal verilerin anket çalışmasından elde edilen verilerle örtüştüğü görülmüştür. Yürüyüş etkinliğinin gerçekleştiği yürüyüş yollarının, manzara seyri ve fotoğraf çekme etkinliğinin gerçekleştirildiği iskelenin, çocuklarla oynama etkinliğinin gerçekleştirildiği çocuk oyun alanı ve yeme-içme etkinliğinin gerçekleştirildiği kafe ve restoranlarının çok yoğun ve yoğun kullanılan mekanlar olduğu görülmüştür.

Çalışmada elde edilen veriler ışığında çalışma alanının dört mevsim kullanılabilir, daha uzun süre vakit geçirilebilecek, her yaştan kullanıcıya servis verecek bir alan olması yönünde öneriler getirilmiştir. Şekil 7'de de görülen, çalışma alanında çok az yoğunlukta kullanılan alan, farklı etkinliklere hizmet edecek aktif yeşil alan

olarak kurgulanmalıdır. Kullanıcılar bu mekanda dinlenerek, güneş banyosu yapabilecek, negatif enerjilerini atabilecek, sosyalleşebilecek, bitkiler ve hayvanlarla etkileşim halinde olabilecektir. Mevcut çocuk oyun alanı her ne kadar yoğun kullanılsa da hem etkinliklerin kısıtlılığı (kayma, tırmanma) hem de malzemesi (plastik) dolayısıyla değiştirilmesi gerekmektedir. Çocuk oyun alanında çocukların bedensel ve zihinsel gelişimine katkı sağlayacak oyun donatılarının yerleştirilmesi ve bu donatıların doğal malzemelerden kurgulanması çocuklar üzerinde daha pozitif etkiler oluşturacaktır. Çalışma alanlarında mevcut oturma alanlarının bakımları yapılmalı ve bazıları da yağışlı Karadeniz iklimine uygun cam fanuslar şeklinde kurgulanmalıdır. Ayrıca çalışma alanında yer alan donatı elemanlarının (oturma birimi, aydınlatma, çöp kutusu vb.) mekanları tanımlayıcı ve mekanlara kimlik kazandıracak şekilde seçilmesi önem arz etmektedir. Festival alanında yıl içerisinde çeşitli etkinlikler (kardan adam festivali gibi) ile alan kullanımı arttırılmalıdır. 14 Mart parkında yer alan oturma alanlarının kullanımını arttırmak amacıyla alana yeni etkinlikler (sergi) ve öğeler (su ögesi) eklenmelidir. Var olan kuru havuzun bakımının yapılması gerekmektedir. Kent halkının hareketlilik ve sağlıklı yaşam hakkının devamlılığı için hem suyla etkileşimini arttıracak hem de yürüyüş, seyir, fotoğraf çekme etkinliklerini gerçekleştirmelerine imkan tanıyacak yüzen yeşil adalar şeklinde mekanlar tasarlanmalıdır.

Elde edilen bu bulguların planlamacılar ve tasarımcılar için referans veriler olacağı ve bu sayede oluşturulacak olan yeni mekanların daha sağlıklı ve anlamlı alanlar olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ayhan A, Atabeyoğlu Ö (2020) Giresun kenti parklarında kullanıcı memnuniyeti. Kent Akademisi 13(2):305-314
- Barbosa O, Tratalos JA, Armsworth PR, Davies RG, Fuller RA, Johnson P, Gaston KJ (2007) Who benefits from access to green space? A case study from Sheffield, UK. Landscape and Urban Planning 83(2-3):187-195
- Basu S, Nagendra H (2020) Perceptions of park visitors on access to urban parks and benefits of green spaces. Urban Forestry and Urban Greening 57:126959
- Bedimo-Rung AL, Mowen AJ, Cohen DA (2005) The significance of parks to physical activity and public health: a conceptual model. American Journal of Preventive Medicine 28(2):159-168
- Bekçi B, Üçok M, Yılmaz H (2019) Rize kentsel kıyı şeridinin kullanıcı memnuniyetinin belirlenmesi. Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi 8(2):125-136
- Brandli LL, Prietto PDM, Neckel A (2014) Estimating the willingness to pay for improvement of an urban park in southern Brazil using the contingent valuation method. Journal of Urban Planning and Development 140(4):1e10

- Chiesura A (2004) The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning* 68(1):129–138
- Cohen DA, Han B, Nagel CJ, Harnik P, McKenzie TL, Evenson KR, Marsh T, Williamson S, Vaughan C, Katta S (2016) The first national study of neighborhood parks: Implications for physical activity. *American Journal of Preventive Medicine* 51(4):419–426
- Dinda S, Ghosh S (2021) Perceived benefits, aesthetic preferences and willingness to pay for visiting urban parks: A case study in Kolkata, India. *International Journal of Geoheritage and Parks*. Article In press
- Duan Y, Wagner P, Zhang R, Wulff H, Brehm W (2018) Physical activity areas in urban parks and their use by the elderly from two cities in China and Germany. *Landscape and Urban Planning* 178:261–269
- Dwyer JF, McPherson EG, Schroeder HW, Rowntree RA (1992) Assessing the benefits and costs of the urban forest. *Journal of Arboriculture* 18(5):227–234
- Fan Y, Luo JM (2021) Development of a measurement scale for residents' attitudes toward leisure activities in urban parks. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism* 33:100360
- Fan Z, Duan J, Lu Y, Zou W, Lan W (2021) A geographical detector study on factors influencing urban park use in Nanjing, China. *Urban Forestry and Urban Greening* 59:126996
- Fang Y, Bi D, Gan Q (2012) Analysis on the urban residents' perception of the park free opening-up policy in the context of socioeconomic transformation: A case of Guangzhou. *Tourism Tribune* 27(8):78–87
- Finaeva O (2017) Role of green spaces in favourable microclimate creating in urban environment (Exemplified by Italian cities). *IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering* 262:012141
- Haase D, Larondelle N, Andersson E, Artmann M, Borgstrom S, Breuste J, Gomez-Baggethun E, Gren A, Hamstead Z, Hansen R, Kabisch N, Kremer P, Langemeyer J, Rall EL, McPhearson T, Pauleit S, Qureshi S, Schwarz N, Voigt A, Wurster D, Elmquist T (2014) A quantitative review of urban ecosystem service assessments: Concepts, models, and implementation. *Ambio* 43:413–433
- Hartig T, Mitchell R, de Vries S, Frumkin H (2014) Nature and health. *Annual Review of Public Health* 35:207–228
- Hujiabula B, Var M (2021) Büyükçekmece ilçesi Büyük Atatürk Parkı kullanıcılarının memnuniyet durumlarının saptanması. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi* 9:293–306
- Hodgson P, French K, Major RE (2007) Avian movement across abrupt ecological edges: Differential responses to housing density in an urban matrix. *Landscape and Urban Planning* 79(3):266–272
- Jayakody RRJC, Amarathunga D, Haigh R (2018) Integration of disaster management strategies with planning and designing public open spaces. *Procedia Engineering* 212: 954–961
- Jesdale BM, Morello-Frosch R, Cushing L (2013) The racial/ethnic distribution of heat risk-related land cover in relation to residential segregation. *Environmental Health Perspectives* 121(7):811–817
- Karakaya N, Cengiz Taşlı T (2019) Yaşam kalitesinin artırılmasında kent parklarının önemi: Eskişehir örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 14(20):1259–1283
- Kazmierczak A, James P (2007) The role of urban green spaces in improving social inclusion. *USIR Conference Paper*. <https://www.irbnet.de/daten/iconda/CIB16580.pdf>. Accessed 3 March 2021
- Konijnendijk CC, Annerstedt M, Nielsen AB, Maruthaveeran S (2013) Benefits of urban parks: a systematic review- a report for IFPPA. Copenhagen and Alnarp
- Lagbas AJ (2019) Social valuation of regulating and cultural ecosystem services of Arroceros Forest Park: a man-made forest in the city of Manila, Philippines. *Journal of Urban Management* 8(1):159e177
- Mantymaa E, Jokinen M, Juutinen A, Lankia T, Louhi P (2021). Providing ecological, cultural and commercial services in an urban park: A travel cost–contingent behavior application in Finland. *Landscape Urban and Urban Planning* 209:104042
- McCormack GR, Rock M, Toohey AM, Hignell D (2010) Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: a review of qualitative research. *Health Place* 16(4):712–726
- Neckel A, Da Silva JL, Saraiva PP, Kujawa HA, Araldi J, Paladini EP (2020) Estimation of the economic value of urban parks in Brazil, the case of the City of Passo Fundo. *Journal of Cleaner Production* 264:121369
- Niemelä J, Saarela SR, Söderman T, Kopperoinen L, Yli-Pelkonen V, Väre S, Kotze DJ (2010) Using the ecosystem services approach for better planning and conservation of urban green spaces: A Finland case study. *Biodiversity and Conservation*, 19(11): 3225–3243
- Nielsen AB (2014) Species richness in urban parks and its drivers: A review of empirical evidence. *Urban Ecosystem* 17(1):305
- Önal S, Sağır M (2018) Ankara kent parklarının kullanımının belirlenmesi. *Ankara Araştırmaları Dergisi* 6(1):77–90
- Paul S, Nagendra H (2017) Factors influencing perceptions and use of urban nature: Surveys of park visitors in Delhi. *Land* 6(27):1–23
- Peters K, Elands B, Buijss A (2010) Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion? *Social issues of forest recreation*. *Urban Forestry and Urban Planning* 9(2):93–100
- Setälä H, Francini G, Allen JA, Jumpponen A, Hui N, Kotze DJ (2017) Urban parks provide ecosystem services by retaining metals and nutrients in soils. *Environmental Pollution* 231:451–461
- Strum R, Cohen D (2014) Proximity to urban parks and mental health. *The Journal of Mental Health Policy and Economics* 17:19–24
- Subiza-Pereza M, Vozmediano L, Juan CS (2020) Green and blue settings as providers of mental health ecosystem services: Comparing urban beaches and parks and building a predictive model of psychological restoration. *Landscape and Urban Planning* 204: 103926
- Thompson CW (2002) Urban open space in the 21st century. *Landscape and Urban Planning* 60(2):59–72
- Torabi N, Lindsay J, Smith J, Khor L-A, Sainsbury O (2020) Widening the lens: Understanding urban parks as a network. *Cities* 98:102527
- Wan C, Shen GQ, Choi S (2020) Effects of physical and psychological factors on users' attitudes, use patterns, and perceived benefits toward urban parks. *Urban Forestry and Urban Greening* 51:126691
- Wolch JR, Byrne J, Newell JP (2014) Urban green space, public health, and environmental justice: the challenge of making cities 'just green enough'. *Landscape and Urban Planning* 125:234–244
- Xiaolu Z, Masud PR (2012) Social benefits of urban green space: A conceptual framework of valuation and accessibility measurements. *Management of Environmental Quality: An International Journal* 23(2):173–18